

EKO1000

de stand van zaken

Sinds jaren maakt de plaagdierbeheersbranche gebruik van de EKO1000, een vangmiddel voor ratten en muizen. Er heeft echter altijd onduidelijkheid bestaan over de wettelijke status van deze val. Mag deze nu wel of niet worden ingezet en onder welke wet valt dit vangmiddel? Recent is deze discussie weer opgelaaid. Er zijn zelfs Kamervragen over gesteld. In dit artikel wordt de huidige stand van zaken weergegeven. Op basis van deze informatie kunt u een gedegen besluit nemen of en waar u de val mag inzetten.

Tekst: Erik van Gestel, KAD

De val

We nemen aan dat de meeste lezers van Dierplagen Informatie de val kennen, maar voor degenen die niet bekend zijn met dit vangmiddel, volgt nu eerst een korte beschrijving. De EKO1000 is een val die grofweg bestaat uit twee delen, te weten een soort opvangbak en een vangmechanisme. De opvangbak is niets anders dan een kunststof bak. In deze bak dient een speciaal bijgeleverde vloeistof te worden gedaan. Bovenop deze opvangbak wordt het vangmechanisme geplaatst. Het vangmechanisme is een soort valluik dat getriggert wordt als de rat of muis een schakelaar aanraakt. Dit triggermechanisme is in een voerbakje verwerkt, dus als de rat of muis van het voer eet, raakt het dier de schakelaar aan en slaat vervolgens de bodem onder de voeten weg. De rat of muis valt zo in de opvangbak met vloeistof. Volgens de fabrikant bedwelmt deze vloeistof het dier, waarna het zonder stress en pijn verdrinkt. De vloeistof heeft tevens een conserverende werking waardoor gevangen muizen en ratten niet gaan ontbinden. Dagelijkse controle is daardoor niet nodig. In de val kunnen alle lokstoffen worden gebruikt om ratten en muizen naar de val toe te lokken.

Welke wet is van toepassing?

Bij het beantwoorden van deze vraag ontstaat de eerste verwarring. Er is namelijk niet één wet waar dit vangmiddel onder kan vallen, maar er zijn meerdere wetten van toepassing. Het vangmiddel zelf (het ontwerp en mechaniek) zou gezien kunnen worden als een kastval. Het is namelijk een afgesloten 'kast' met een vangmechanisme. Het al of niet mogen toepassen van kastvallen wordt beschreven in de Wet natuurbescherming en de bijbehorende Regeling en het Besluit. Volgens artikel 3.10 van het Besluit is het toegestaan om kastvallen buiten gebouwen te plaatsen. Echter, aangezien je levende dieren vangt, zul je de kastval minimaal dagelijks moeten controleren. Je bent namelijk verantwoordelijk voor het welzijn van het gevangen dier.

Geen toelating

Maar de werking van de val is niet uitsluitend mechanisch. Het mechanische gedeelte vangt het knaagdier, maar het dier wordt gedood door het toepassen van een chemische vloeistof. Hierdoor valt het toepassen van deze vloeistof onder de Wet gewasbeschermings-

middelen en biociden. Zoals elke plaagdierbeheerser met een bewijs van vakbekwaamheid weet, dienen biociden een toelating te hebben van het Ctgb voordat deze mogen worden verhandeld, toegepast, et cetera. Deze vloeistof heeft geen toelating. Het doden van een knaagdier door middel van deze vloeistof is daardoor een overtreding van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

Water als alternatief?

De kastval zou daardoor ingezet mogen worden, maar de bijgeleverde chemische vloeistof niet. Dan zou je de vloeistof kunnen vervangen door een andere niet-chemische vloeistof, bijvoorbeeld water. Elk gevangen knaagdier zal dan verdrinken in het water. Hier komt een derde wetsartikel om de hoek kijken, namelijk artikel 3.24 van de Wet natuurbescherming. Dit artikel zegt dat dieren die worden gedood niet mogen lijden. De vraag die vervolgens kan worden gesteld is: in hoeverre lijdt een knaagdier als het wordt verdrinkt en hoe snel treedt de dood bij een gevangen knaagdier in? Is dat direct, na een minuut, zwemt het dier nog een dag rond in het water? Wat als je al meerdere ratten hebt gevangen en de volgende rat landt in het water op de andere dode ratten? Hoe lang leeft de rat dan?

Gezondheidsgevaar

Het vullen van de val met water levert naast dierenwelzijnsvraagstukken ook veel andere nadelen op. De dode dieren worden immers niet meer door de chemische vloeistof geconserveerd. Zeker in warme seizoenen zullen dode dieren snel ontbinden en zal de opvangbak een soep van schadelijke bacteriën gaan vormen. Dit is ten eerste een direct gezondheidsgevaar voor de bestrijdingstechnicus, maar daarnaast rijst de vraag waar je dergelijk afval moet laten. Deze situatie kan worden ondervangen door de controlefrequentie sterk te verhogen, maar dat zal zeker bij rattenbeheersing averechts kunnen werken omdat de omgeving dan teveel wordt verstoord. En wat te denken van weersomstandigheden? Het risico dat de kunststof opvangbak kapot vriest bij wat strengere vorst is reëel aanwezig bij de toepassing van water. Het toepassen van water in deze val is daarom, los van dierenwelzijnsaspecten, zeker niet aan te bevelen.

De discussie

Bij een juiste toepassing en op de juiste plaats kan de val veel ratten of muizen wegvangen en het kan daardoor een zeer waardevolle aanvulling zijn in het wapenarsenaal van de plaagdierbeheerser om plagen onder de duim te krijgen. Maar aan elk vang- of dodingsmiddel kleven nadelen. De EKO1000 vormt hierop geen uitzondering, zoals u in het bovenstaande heeft kunnen lezen. Valt de chemische vloeistof onder de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden? Is het doden van knaagdieren door middel van verdrinking acceptabel? Mag ik meerdere dieren in één relatief kleine val levend vangen? Met welke frequentie dien ik de val te controleren? Allemaal vragen die de inzet van de val al dan niet rechtvaardigen.

Kamervragen en belangrijker: de antwoorden

Op 5 november 2020 zijn door een Kamerlid van D66 vragen gesteld met betrekking tot dit vangmiddel. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Carola Schouten, heeft deze vragen beantwoord, samen met de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat. Zoals al duidelijk was, valt deze val onder diverse wetten en daardoor ook onder de verantwoordelijkheid van meerdere ministeries.

Uit de beantwoording van de Kamervragen volgen drie belangrijke punten:

1. De minister geeft aan dat er veel onduidelijkheid is met betrekking tot het dierenwelzijn in relatie tot de inzet van kastvallen. Daarop heeft ze Wageningen University & Research opdracht gegeven om kastvallen in zijn algemeenheid te onderzoeken op dierenwelzijnsaspecten. De EKO1000 wordt in dit onderzoek meegenomen. De uitkomsten van dit onderzoek worden in het vierde kwartaal van 2021 verwacht.
2. In de beantwoording wordt duidelijk aangegeven dat de chemische vloeistof een toelating van het Ctgb dient te hebben. Dat heeft het niet. Hierdoor mag de vloeistof niet worden ingezet, verhandeld, et cetera. De Inspectie Leefomgeving en Transport heeft contact gehad met de belangrijkste importeur van het middel en deze heeft de handel gestaakt.
3. De minister haalt IPM duidelijk aan in de beantwoording van de vragen. Door chemische middelen als laatste redmiddel in te zetten, zullen preventieve maatregelen en niet-chemische vangmiddelen steeds belangrijker worden. Mede daarom heeft zij de WUR de opdracht gegeven om de kastvallen te onderzoeken, zodat plaagdierbeheersers met goede, wettelijk toelaatbare producten op pad worden gestuurd.

Conclusie

De onduidelijkheid met betrekking tot de inzet van deze val is nog niet geheel weggenomen. Het onderzoek van de WUR zal een einde moeten maken aan deze onduidelijkheid. Wel is duidelijk geworden dat de chemische vloeistof niet is toegelaten in Nederland en dat deze dus niet toegepast mag worden. De belangrijkste conclusie is wel dat we er alles aan moeten doen om te voorkomen dat de inzet van welk vang- of dodingsmiddel dan ook nodig is. Preventie, voorlichting, goede monitoring en snel ingrijpen is en blijft van belang. ●

Op www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020D49115 kunt u de Kamervragen en bijbehorende antwoorden inzien.